

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Calderón, 36.--Teléfono, 186.

Representació Administrativa á Barcelona
Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8. . trimestre.
Un número sol.	0.20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.	

Altra Conferencia en lo "Centre Catalá"

á càrrech de D. ANTONI DE P. CAPMANY

Ab un ple mes que avesser tingué lloch dissapte de la última setmana la conferencia donada per D. Antoni de P. Capmany desentrollant lo tema «Necessitat de la reorganissació dels antichs Gremis com á medi pera normalisar los preus de la má d' obra y armonisar las diferencias entre 'l capital y 'l trevall.»

A las 9 y 10 minuts lo President del Centre Catalá obrí la sessió y ocupant totseguit lo Sr. Capmany la tribuna comensá d' aquesta manera. «Compatricis: Despullat de tota pretenció, sens miras interessadas, allunyat de personalismes, he tingút l' atreviment de solicitar la tribuna del Centre Catalá pera desarollar un tema que considero d' interés general y molt oportú en las presents criticas circumstancias. D' interés general porque no hi ha dupte, ja que ben clarament per tots los indrets se manifesta, que 'ls interessos industrials de Sabadell mes que postergats, arruïnats avuy se trovan; hem de salvarlos dochs del imminent perill. D' oportunitat, perquè en las presents circumstancias, res lograrian sino existís de fet una unió que s' imposa, unió real y verdadera, entre amos y treballadors sense diferencias; agermanar donchs aquestos dos extrems es lo que 'm proposo en lo transcurs de la conferencia, prenent per base la reorganissació gremial.

«Fa pochs días un company meu, des d' aquest mateix lloch nos demostrava 'l com y perquè de la crisis que flagella la nostra industria, nos definia la gravetat de las diferencias en los preus de la ma d' obra,

nos demostrava 'ls perjudicis que á tots nos ha causat la falta d' unió, nos parafrassejava las divinals paraulas *guanyaras lo pà ab la suor de ton rostre* venintvos á dir que no deveu fiarvos del que vos prediqui que sens trevallar heu d' ésser felissos, y acabá ab aqueixas paraulas: «Tant debó que l' acte d' avuy fos la primera pedra pera desentorpir las energias dels sabadellenchs; tant debó que novás ideas vinguessin á coronar la obra; tant debó que avuy comenses la regeneració de la nostra industria» Heus aquí, digué, com impulsat pels mateixos desitjos y guiat pel mateix entusiasme patriòtic m' he decidit á aportar una pedreta mes en aquesta obra de regeneració y provar si de pedra á pedra podem sentar los funaments del gran edifici ahont poguem trobar'hi la armonia entre 'l capital y 'l treball factors are y sempre de tot punt inseparables.

Y afegia, jo no porto ideas novas, tracto de resucitar ideas vellas, ideas de altrás generacions que si las ideas novas han portat la completa desorganisació en totas las classes socials y han fet apareixer 'l colectivisme, pera odiar al capital; al socialisme, que precindeix del Estat y de la patria, y al anarquisme, al que calificá de secta criminal y cobarda, ja que preten resoldre 'ls problemas socials per medi del punyal y la dinamita; es precis que torném á las ideas vellas, acomodantlas al progrés actual pera millorar la trista condició de totas las classes socials.

Nutrits aplausos interrompiren al orador, com varias voltas tingué d' interrompir sa peroració á efecte dels mateixos en lo transcurs de la conferencia.

Entrant en materia demostrá 'l com y perquè s' extingiren los gremis que eran verdaderas corporacions polítich-económicas y demostrá ab gran acopi de datos y deixant lo ben sentat lo següent principi: la *organización gremial* no pot existir sinó baix un régimen polítich de llibertat.

En demostració d' aquest principi se remontá als temps de l' antiga Grecia y Roma, fent un detingut estudi del estat polítich y económic d' aquells temps, en los quins per la falta de llibertat no podia trobarshi cap idea pera orientarse al tractar de la organizació gremial.

Demostrá com á Catalunya en los siglos XIV y XV cumpliren los gremis una elevada missió en totas las clases socials, declarant que aixís fou perque las lleys de Catalunya en aquella época eran lleys democráticas y s' inspiravan en los principis d' una ben entesa llibertat.

En eloquents períodes explicá què pera abatre lo predomini dels senyors dels temps dels cessarisme, havian vingut altre ordre d' ideas que que en mitj d' una lluyta de sigles lograren redimir á la humanitat de la esclavitut y apoyaren lo desenrotll de las arts y oficis, del comerç y de la industria, comensant á organisarse y sentant las bases de las municipalitats y demés institucions d' ordre administratiu y polítich.

Digué que ja en lo sigle XIII comensaren á organisarse los gremis com á corporacions purament económicas, fent resaltar que obehí á una necessitat dels individuos que pogueren convencers de que aïslats, res podian contra 'l poderio del feudalisme imperant en aquella época y units,

pel *gremi* representavan un element polítich y una forsa social dintre l' Estat que contribuïa poderosament á assegurar l' ordre social y á consolidar l' armonia entre 'l capital y 'l treball.

Y després de citar varis exemples en demostració de lo que representavan los gremis com á entitat política y social, passá á una amplia explicació, de la manera com se constituïan las corporacions gremials, fent resaltar ab gran acopi de detalls, que pel sentit eminentment pràctich que 'ls informava no podïan oferir duptes ni ignorancia al auditori, la elevada missió que cumplian los gremis y la forsa política y social que representavan en los gloriosos temps de la seva existencia.

Los *gremis* se componïan de cinch elements essencials, los *aprenents*, *oficials* ó *fadrins*, los *mestres*, los *sindicats* y *jurats* y la *Cofradia*.

Explicá detingudament com los «gremis» reglamentavan als elements de que 's constituïan, intercalanthi exemples pràctichs dels que se 'n deduhí la necessitat de reorganisar las corporacions grémials pera evitar los abusos que á diari 's cometen, portats per la falta de compliment dels pactes estipulats entre amos y obrers.

Feu notar los tràmits qu' eran precisos pera passar d' aprenent á fadri y de fadri á mestre, essent precis que los «Sindichs» y 'ls «Jurats» que constituïan lo tribunal pera fallar segons las aptituts técnicas dels individus, concedissen los títuls de «fadri» ó «mestre» segons los cassos. Aixís, digué, no podia haver'hi diferencias en los preus de la má d' obra y s' armonisavan las diferencias entre 'l capital y 'l treball, porque l' obrer no era considerat com una màquina ni com á un element extrany, respecte l' amo ó «mestre», sino que per la continua relació en qu' estavan se consideravan com á membres d' una mateixa familia.

Feu constar que pera ésser «mestre» era precis haver sigut avans «aprenent» y després «fadri», jurar las constitucions, tenir una conducta moral ben acreditada y presentar una obra mestre que demostrés los seus coneixements y aptituts per l' ofici de que 's tractés. La reglamentació dels «gremis» no permetia que 'ls individus agremiats faltessin a lo que prescribian á los estatuts, donchs del contrari, eran expulsats del «gremi», y una volta expulsat, l' individu no tenia altre solució que mudar d' ofici ó de localitat, ja que dintre del mateix ofici y de la mateixa localitat no hauria trobat ahont col·locarse pera guanyarse 'ls medis de subsistencia, fent notar que aquest procediment no era de tendencia absolutista, ja que aixís s' obrava en virtut d' un compromís formal que contreyan los individus al agremiarse.

Y acabá aquesta part de la conferencia fent notar d' una manera clara y explicita que per medi dels «gremis» se reglamentava 'l treball, se resolïa amistosament, sense necessitat d' acudir á las huelgas y demás medis de resistencia, lo problema del salari y s' armonisavan los diferencias entre 'ls tres factors principals de la activitat humana, aixó es la inteligencia, 'l capital y 'l treball.

No hi ha pas cap dubte, que aquesta part de la conferència fou profitosa, donchs lo senyor Capmany sabé salpicarla d'exemples pràctichs que probaren la necessitat de la organisió gremial, acomodantia á las necessitats y al progrés dels temps actuals, logrant convencer al numerós auditori, qui demostrava continuament identificarse ab las apreciacions y esperit del conferenciant.

Passá tot seguit á explicar las causas que motivaren la decadencia dels gremis, fixantse principalment en la propagació y desenrotlló de las novas filosofias y la predicació de doctrinas revolucionarias, que pera surar procuraren declarar la guerra y bastardejar los «gremis» per ésser la institució gremial un entrebanch á las novas ideás que apareixeren en los sigles XV y XVI y anaren creixent y preparant la vida económica del present sigle, que califfa de vida impossible y que reclama una organisió. Al demostrar la necessitat de la reorganisió gremial, digué, no cal que pensém ab lleys del Estat que regulin la marxa del treball y menos en un pays com lo nostre, ahont la dictadura de lleys estúpidas y mancadas de sentit comú es lo nort y guía dels nostres governants. Nosaltres som los únichs destinats á organisarnos, ja que rés de bó podém esperar de la colla de sangoneras qu' en forma d' homes d' Estat pululan pels ministeris de la Nació, sembrant arreu la ruina del pays; y sobre tot, afegia, com podém demanar lleys que regulin lo treball, á aquells que l' únich que 'ls preocupa es la manera com podran treure'ns lo treball de casa ab tot descaro, posant las fonts de vida y de riquesa del pays als peus de las nacions extrangeras. Pensar en aixó fora 'l més lamentable dels desatinsos.

En la «edat mitja», digué, fou precis organisar los gremis pera defensarse del poder del feudalisme que pretenia agavallar'ho tot; á las darrerias del sigle XIX precisa reorganisarlos pera defensarnos del feudalisme polítich y del monstre del centralisme absorbent y avassallador que tot ho encadena.

En aquells temps los senyors feudals eran los amos absoluts de las vidas é hisendas dels seus vassalls; los senyors d' avuy de pitjor condició que 'ls amos y senyors dels temps del «cessarisme», ab lo nom de llibertat als llavis, desde 'l centre se jugan lo treball, l'ánima y la vida dels pobles en lo repugnant festí de las sevas concupiscencias. Al sufragi universal, ridícula comedia dels nostres dias, á aquest sufragi tant lliberal y demócrata que avans d' anar á las urnas ja sabem qui será 'l diputat, l' arcalde y 'l municipi, es precis, digué, oposar'hi la representació dels «gremis». per estaments y classes. Per medi de la institució gremial ben reglamentada, s' anularian los estira-cordetas, qu' en forma de cacichs ajudan á los senyors del centre en la seva obra de destrucció, en l' antipatriótica empresa d' arruinar las fonts de vida y de riquesa del pays en profit dels seus particulars interessos y en perjudici dels generals interessos de la Nació. Convé reorganisar los «gremis» pera defensarnos del anarquisme á abaix y de la anarquia de dalt.

Pera portar-ho á la pràctica, aconsellà la unió de totes las classes socials, dihent qu' era precis que tothom abdiqui un xich de las sevas ideas particulars y que prescindint de falsas teorías y d' utopías extranyas, nos decidim á sacrificar l' interés particular pel interés general ó del conjunt.

Dirigintse als obrers digué que las predicacions de ideas revolucionarias y d' extranyas filosofías mal aplicadas los havían portat á lamentables extréms, logrant dividirlos y desprestigiarlos, y referintse á las classes directoras, digué, vos han dividit las coilsas polítiques que tot ho envenenan, sembrant la divisió y la discordia, cuydantvos més d' afalagar als arrenca-caixals de la política madrilenya, que de procurar pel benestar dels que necessitan un timó que 'ls guihi y 'ls lliure d' ofegarse en lo mar desbordat de las utopías extranyas que omplen de terror y sembla la intranquilítat en totes las clases socials. Y 'l resultat final es com veym aqúest desequilibri social qu' urgeix equilibrar á tota costa.

Los precedents periodos que sols en extracte podem apuntar, donchs era del tot impossible seguir al conferenciant, foren objecte d' aclamacions y aplausos per part del auditori, qui interrompia á cada moment al senyor Capmany, ab nutrits y espontanis aplaudiments. No hi ha pas cap dupte, que 'l senyor Capmany en aquest punt, sabia armonisar la fogositat de la seva oratoria ab la cruesa de la realitat, logrant impressionar fonament á la concurrència.

Y acaba, recordant que la unió fa la forsa, que dividits res se lograria y que tot' hom unit y ben agermanat, deixant á recó antichs recels y prevencions mal entessas encara potser podriam salvarnos del naufragi que s' acostá; fent vots ademés porque aixís com fins avuy se diu, pera demostrar lo caracter dels sabadellenchs á «Sabadell cada hú per jell» en endevant se treduheixi ó 's diga «tots á la una» pera la prosperiat y engrandiment de Sabadell.

Aquestas darreras paraulas foren acollidas ab una interminable salva d' aplausos.

Don Modest Durán, president del «Centre Catalá», declará en nom d' aquest ferse solidari de las manifestacions fetas pel conferenciant y en breus, pero sentidas y entussiasistas paraulas, digué que ja era hora de prescindir de paraulas y entrar decididament al terreno de la pràctica en benefici dels interessos industrials de Sabadell. Pera lograr-ho, afegí, precisa la cooperació de tots los elements; si hi ha bona voluntat, desinterés y constancia lograrém l' objecte proposat. El «Centre Catalá», incansable en sas empresas, no defallirá are ni may, sempre que del benestar de Sabadell se tracti.

Y després de manifestar que periódicament aniria reunint á tots los elements industrials pera tractar de tant important assumpto, aixecá la sessió en mitj dels aplausos de la concurrència.

SECCIÓ POLITICA

La qüestió de las murallas de Barcelona pòt dirse que està ja favorablement resolta. Es de las pocas vegadas que las Corts de Madrid han patrocinat, discutit y aprobat un assumpto ab la mes estricta justicia.

¡Sembla mentida!

Acostumats de tant temps á veurer que tot quan se demanava d' interés pera alguna regió ó ciutat d' Espanya, per justa que fos la demanda y per necessaria á la vida moral ó material del poble, se rebia en aquellas Cambras de xerrameca ab lo mes insultant despreci quant no ab la mes cinica y sistemática oposició, casi no 'ns sabèm avenir de lo succehit ab lo assumpto de las murallas.

¡Discutir y aprobar en tants pochos dias lo dictàmen de la Comissió, favorable á Barcelona, unas Corts que no fan mes que perdre miserablement 'l temps que tenen assignat de vida:

¡Reyna santíssima!

Ja cal que 's marqui 'l fet ab pedra blanca en los *faustos parlamentarios*.

*
*
*

Mes si las Corts, en conjunt, siga per lo que siga, han complert son deber una vegada á la vida, consti no obstant que no hi ha faltat la nota característica de la célebre *hidalguia castellana* sempre amatent pera demostrar son AMOR per tot lo de Catalunya.

Y aquesta vegada, com si en aquest assumpto tot hagués de causarnos extranyesa, ha sigut en lo Senat, lo lloch de los *padres graves de la Pátria*, desde ahont nos han tirat las amoretas de costum en semblants cassos.

Un tal senyor Fernandez de qui ja parlavam dias endarrera, un tal Martinez y algun altre de la célebre é hidalga rassa de los acabados en *z*, han fet lo gasto, treient de sa privilegiada testa lo repertori de *egoistas regionalistas*, y casi *separatistas*.

Es lo aparato teatral de sempre.

Podrán cambiar los actores, pero la decoració no pot ferhi falta,

Avuy serán los Fernandez, demà los Martinez, mes tart los Gutierrez, pero la rassa ha de donar senyals de vida.

¡Com se la camparian, sino busquesin pels descuidats, los ilustres descendents dels que implantaren la hegemonia de sa rassa.

¡Infelissos!

¡Que sempre haigín d' estar á la que salta per treurer mes profit de la empleomania que 'ls atonta y 'ls anula!

La qüestió magna dels ducats comensa ja á fer aigües y torna á surar per demunt de tot la célebre qüestió de los *trigueros*.

Son los mateixos que temps endarrera feyan ali ab las collas *lliure-cambistas* vendudas al extranger, pera ensorrar á las industrias catalanas.

Avuy s' han convensut, com los vinaters, de que no hi tal *bodega del mundo*, ni tal *granero de Europa* y reclaman ab justicia la protecció que tan injustament negarán á la industria de nostra terra.

No hay plazo que no se cumpla ni deuda que no se pague.

Be prou se 'ls hi deya que avans de arruinar-se Catalunya primer s' ensorrarian los

pagesos castellans que tant gesticulavan allavors, contra las tituladas *miras egoistas de los catalanes*.

Y 'l temps ha vingut á donarnos la rahó.

Catalunya *gemega*, es veritat, pero s' aguanta y 's redressa ab energia.

Ells en cambi, agonitsan, contemplant la miseria com s' ensenyoreja del terror que que tant estiman.

Afortunadament ni 'ls catalans som egoistas; ni som prou venjatius pera deixarlos, com feren ab nosaltres, sols en la lluyta empresa.

La agricultura necessita que se la protegeixi y á conseguirho treballan las Lligas de productors de Catalunya.

Units tots los productors molt poden fer pera allunyar la miseria que s' acosta y hora es ja de donar l' última embestida.

En lloch de rivalitats y envejas, en lloch de amors propis, ni odís enconats, lluyti las regions productor pera salvar sos interessos y ajudinse mutuament que sols aixís serán invencibles.

Pensin sobre tot los castellans que á Espanya no hi ha mes enemich y aquest es l' enemich comú, que la malehida politica centralista, sense fé y sense entranyas y contra ella han de dirigir tota sa forsa.

Las regions productoras viurian agermanadas, treballant en pau y gracia de Deu si no fos la maléfica y envenenada tutela del Centre d' Espanya.

Guerra donchs, á la causa provocadora de tots los nostres nials y al crit de unió de las regions treballadoras s' enfonsarán per sempre los miserables vividors qu' avuy nos explotan y arruinan.

LA ESCOLA TÉCNICA INDUSTRIAL

V

ACLARACIONES

Poch, ó res devem afegir en defensa del Plan d' estudis que exposarem en l' anterior article. Potser se 'ns dirá que abusém del tecnicisme, mes nosaltres no ho creyem aixís tota vegada que si girém los ulls als centres industrials estrangers veyem que ab molta mes extensió s' estudiá. Al contrari, encara hi trovem escassetat d' estudis y si 'ns hem restringit en la dita esfera ha sigut en consideració al caracter y constitució, á la escassetat de medis ab que conta l' obrer nostre pera arribar á ser *home*, pensament que 'ns ha guiát al confeccionar lo plan de constitució d' una Escola Técnica Industrial. No dubtem no obstant, que, á mida que 'ls temps avansin y la Escola dongués 'ls innegables fruits, la esfera d' acció s' aixamplará mes cada dia.

En cada un dels dos rams en que dividim los estudis hem procurát que la marxa siga progressiva y constant y encaminada á un fi práctic.

Tots los alumnos dehuen seguir los Estudios Preparatoris per si 's dona 'l cas de que terminats aquestos no pot ó no vol seguir estudiant, tindria 'ls coneixements que en ells s' expressan y que de molt podrien servirli. Obeeix també l' esser gratuïts á fi de que tothom pogués seguirlos.

Los Estudios Especials y Práctichs son també gratuïts donchs se deixa sentada la premisa de que *dehuen alternarse* ab las Generales, y com que aquells implicant moltes horas de constans estudis los seguirían los que tinguessin suficient temps pera dedicarshi, y aixís, com que ab los Generals n' hi ha suficient pera esser un bon contramestre, ecta., si desde sa joventut nostres compatricis enlloch d' encahuarse horas y mes horas en algun café ó diversions que cap profit poden reportalshi ne dedicaban algunas pera los estudis, s' instruirían y educarían en son art, y ab 2 ó 4 anys se trovarían en plena juventut, abtes é inteligents, contribuhint al be general de Sabadell y molt especialment á son bé particular y 'l de sa familia.

Pera 'ls Estudios Generals si que s' ha d' exigir matrícula y mensualitat cobrada á l' avensada donchs es probát que 'ls estudis d' aquesta índole gratuïts ó d' insignificants quotas no donan resultat, perquè 'l pago d' una matrícula y mensualitat á l' avansada sembla que obligui mes al estudi, com realment succeeix.

Pera 'l mellor estímulo dels deixebles poden crearse també títols honorífichs ó calificaciones d' exámens.

Lo nombre de professors no es tant extens com á primera vista sembla ja que s' alternan en cada grupo las assignaturas.

Y sobre tot al principi serian poch's com es natural, y aixís l' aixamplament de la Escola seria metódich y progressiu.

A n' aquí fem punt á lo que podém anomenar travalls d' organissació, donchs que á mes d' esser tasca de la Comissió ó Junta que al efecte 's designés, resulta un xich enfarfegát pel que atentament ha seguit lo curs de nostres articles; y no respon al esperit que 'ns ha mogut lo redactarlos. que no es sinó 'l de cantar las excelencias d' una benéfica institució com es la Escola Técnica Industrial,

Ab lo vinent article tancarém la present serie, sens perjudici de tornar ab mes delit y ab mes abundor de datos, si las cir-

cunstances s' ho portan, tant de bó, á refermarnos en nostra síntesis que *l' establiment d' una Escola Técnica Industrial seria font de regeneració en nostre jovent y un dels mes poderosos remeys pera tornar á fer próspera nostra afligida industria.*

Y reculant una mica, y com á preparadió del següent y últim article, venim á repetir suposant que s' ha deixat demostrada la eficia de la Escola pera aturar en molt las crissis que poguessin sobrevenir; que molt ha influít en la paralisació del treball sabadellench la inestabilitat aranzelaria, lo lliure-cambi aplicat quan la nostra industria no estava encare enrobustida y 'l malestar que en la industria general d' Europa y América 's nota, pero á nostre humil parer y baix consulta de personas autorisadíssimas, la embestida del progrés ha fet trontollar l' edifici que descansa sobre basas falsas, mancat de coneixemens técnichs, y aquest ha sigút mes que tots, lo móvil del desquiciament.

Es millora donchs que s' imposa y pecariám de mal ciutadans si nosaltres que avuy trobém factible lo realisar un ensomni de tota la vida, no portabam la nostra pedreta pera ajudar al bastiment del edifici, que bé podém anomenar social.

De medis no 'n mancan, brollan á dojo avuy, y demá potser no 'n trovaríam. Are que es l' hora suprema, doném l' empenta.

J. C.

L I T E R A T U R A

LAS TRES LLÁGRIMAS DE 'N CINTO

—No 'n farém massa?...—jo li repetía, anyoradís com ella de las bonas estonas que 'm proporcionava en Cinto... Perque, a la veritat, ja ni 'l veyá gota. Sols pels dias molt frets ó de pluja, sols quan li feya mal el coll ó no tenia sabatas, podia enjogassarmhi... Y com las manyaguerías sempre frescas, sempre ingénuas, tant com més anava més se 'm feyan agradosas, la passió de mo i anyorament creixía... En aquellas horas de sa reclusió, en aquells dias de mal temps, calía veure'ns. Me 'l assentava á las genolleras, ben arrambada als porticons la cadira, deixant que m' abressés pel coll, tot acaromantme ab pusturas, y après d' enriallarlo á pessigollas, y de barallar-nos á petons, comensavam la sessió dels cuentos...

Una rateta petita com un sigró, atravessant pel carrer de més enllá, tro-

bava cinch centims... Se 'n anava á cal adroguer y comprava formatje... Li donavam un peixet y se 'l engolia. Lo formatje li queya al fanch y s' esquitllava á la font pera rentarlo... *En cabat*, un llacer dels del carretó dels gossos la empaitava carrer amunt... Y la rateta fugia... fugia... Cap al Parque... Cap al pont del ferrocarril... Cap als toros... Y no l'atrapava may... *En cabat* se ficá á la plassa... El toro que la veu, plántali banyada... Y la banya se li encastá á la sorra... Y la rateta corria... *En cabat* saltá la barrera y li caigué 'l formatje... Y un gos s' hi abrahoná y en lloch del formatje s' empassá una ampolla... *En cabat*...—De repent es capficava y encarantse'm me deya:—¿Perque las hi tiran las *graciosas* á la sorra?...—Perque ni ha que 's tornan xímples...—¡Ah!.. ¿S' hi tornan xímples?...—esclafia, admirantse'n.—*En cabat*...

Y com darrera de tal cuento imposat de son altruisme, jo hi entreveya per hont las dava en Cinto, puix que la rateta del cuento era sa propia personificació; y com per allá hont las dava en Cinto, no era á casa de son amich en *Cúlio* y... que era ahont se 'l creya sa mare, jo reprenia, reptant-lo:—Ho veus, embustero!... Dius que no 't mous de can *Cúlio*.... tú mateix te descobreixes!... ¿D' ahont los heu tret los cinch céntims?...—En *Cúlio* 'ls ha trobat.—Y ab cinch céntims heu anat als toros?—El seu pare 'ns hi ha deixat entrá.—El seu pare?...—Y que hi fá 'l seu pare?...—S' está á la porta...—Bueno... donchs no vull qu' hi vajas més als toros!...—Veurás ta mare!...—No li digui... No li digui, sent?... Ja no 'm mouré de can *Cúlio*!...—

Parava de plovisquejar, se 'n adonava en Cinto, que, tot garlant y rihent, may s' oblidava de llambregar pels vidres y pretextan que tenia set ó simulant cualsevol pressa, se m' esmunyia de sobre...

—¿Hont és en Cinto?...—preguntava, reparant que no se 'l veyia.

—Ay... ay!... ¿Qué no era aquí ab V.?—'m responia sa mare...

—Hi era... pero...

—Ja s' ho pot pensar!... ¡A can *Cúlio*!... ¡Si sembla que me li donga seguidillas!...

Y l' amistat per en *Cúlio* se li desenrotllá de tal ayre á n' en Cinto, que 'm retreya á la memoria la d' aquells parions dels temps homérichs, rehogats pels poetes.

Tot era 'n *Cúlio*. Li compram una joguina; donchs se la enduya á can *Cúlio*. Postrejavam llinaduras, donchs se 'n reservava una part pera que las tastés en *Cúlio*. Li donavam cinch céntims, per las tardes del diumenges, pera solemnisar las festas ab alguna llepolio, donchs els esmersava en *Cúlio*... Y tan aná estrenyense aquell companyonisme ab en *Cúlio* que no se 'l veyia en tot dia... Com la llum y sombra, sempre anavan plégats, sempre junts, á tothora, en tal manera que, ratllant ja fins al abus, aquell postís parentiu, tots hi varem pendre cartas... Lo matrimoni del repiá tornava ab els aucells, ab aquella comparació entre 'ls aucells y 'ls noys, convenient, no obstant, en que 'n feyan una mica massa; sa mare, que vejentse la molestia á sobre ab una absoluta reclusió, y mes que sa molestia, las con-

güents mortificacions de sos amos ab el bullanguer taranná de 'n Cinto, procurava transigirhi, tibantli un xich el fré; á casa li compravan joguinas pera tentar-lo ab sa distracció, amenassantlo seriament per si se las enduya á can Cúlio, y jo, posant á proba ma paciència, y secundant ensemps els generals desitjos d' aixalarli poch á poch las alas, m' ajogassava ab éll com abans, fentli oblidar, en apariència al menos, l' anyorament de son apassio-nat amich.

Cuan vingueren els Reys, la taula del menjador de casa semblava una quincalleria. Tothom hi portá el seu trasto... Un tram-via mogut á estira-das, un caball de cartró, casi gros com éll; una pilota ab música; una bal-dufa bruuzidora, que s' adormia tot refilanthi; un carro d' escombrayre, ab sa campaneta de coure; un sabre y una bandera; una pistola ab projectil de suro, expresa pera exterminar las moscas; un piano de duas octavas y mitja... Al sobtarlo ab tantas pessas, els ulls se n' hi anavan de puesto.

—¿Qué tal?... —li deya sa mare—li portarán tantas cosas á n' en Cúlio?..

¡Una cartera y un mico que diu que toca 'ls platets!...

¿Y res mes?

—Y unas deixúplinas de simolsa...

—Ho veus! Perqué no ferá bondatl... Veurém l' any que vé si te 'n portaran unas de corretja á ne tú; pera espolsarte las costellas!...

Peró en Cinto ja no la sentia. Tot eran ulls...

—Qué t' agrada més?... Qué t' agrada més?...—li preguntavam.

Y enfilat en sa cadireta, revistava ab desficiosos ulls l' escampall de jo-guinas, que 'l ventrut quinqué, ab las periódicas oscilacions de sa llum y ab retallamenta de son pámpol, jaspiava d' inquietosas ombras...

No sabia pas quina triar... Totas li agradavan... Quan signava la baldu-fa reullava 'l carro; quan se decantava pel carro feya moure 'l tram-via; quan deixava 'l tram-via las empenia ab la pistola; era alló, lo que passa als sultans al revistar sos serralllos, ó als mercaders al véure mostrovaris; de massa assortiment no saben hont darla.

—Ahl... Cintet!... ¡Qué no te las emportis á can Cúlio, sents?...—vaig esclafi, sorprenentlo...

—Pobre d' éll!—respongué sa mare.—No 't portarian mey més rés, ve-yas... Oy, que no te las endurás?...—

Éll prou digué que no, signanthó ab son caparronet y confeginthó ab sa boca; mes, passats els primers dias, ja mancá á la promesa... Comensá pel carro, y á las dos tardes d' endurse'l ja no hi tenia rodas...

—Qui t' ho ha fet?...

—En Cúlio... Ha muntat á sobre perque 'l arrossegués, y aixis que tiro...

—¿Ho veus?... ¡Veurás ta mare!...

S' emportá la baldufa 'l dia següent, y al retornar al pis, ja era rom-puda de la espiga.

—¿També la baldufa?... Com se t' ha espatllat?...

—En Cúlio m' ho va fer! Va llensarla per l' acera y...

Y al endemà ja se li esbotzava 'l tram-via...

—En Cúlio 'n te la culpa!... Va carregarlo de pedras y... va volcar-se... y al adressarlo ab la pistola... perque se li *vian* fet bonys...

—D' una pistola 'n vau fer dugas, eh?...—

Li xocà l' acudit, se 'm plantà mirantme, com si no l' entengués prou, y de sobte 's posà á riure...

—Dugas, sí!... Pero no tiran!...—reprengué, pronunciant encara més la rialla...

(*Seguirá.*)

JOAN PONS Y MASSAVEU.

Porta-escopetas pera 'l Somatent

De venda en l' estanch y Centre de Suscripcions de

M. BERENGUER

Rambla 37. Preu 3 Rals.— Rambla 37.

NOVAS

Pera la festa dels Jochs Florals d' enguany lo Centre Catalá d' aquesta ciutat ofereix *Un objecte d' art* «á la memoria que mellor descriga 'ls antecedents historichs y caracter genuí y tradicional catalá del Somatent, exposant los inconvenients y perills de la actual organisació en quant s' aparta d' aquells antecedents y caracter.»

Aquesta nit tindrà lloch en lo teatre de la Associació de Catolichs, una escullida funció, composta dels dramas *El hermano del martir*, *Catalunya* y la pessa *La bola de neu*.

La cobrança voluntaria de la contribució territorial é industrial, corresponent al tercer trimestre de 1894-95, tindrà lloch en aquesta ciutat los dias 9, 10, 11, 12 y 13 del corrent més.

Segons cartells anunciadors que hi ha plantats per las cantonadas los balls de máscaras que 's celebrarán en la platea del teatre Euterpe tindrán lloch los dias 16, 21, 23 y 25 del corrent més.

Los programas serán executats per la aplaudida orquesta *Muixins*.

Diumenge passat á la edat de 2 anys morí la nena Amalia Figueras y Amat, filla de nostre particular amic don Joseph Figueras y Soler.

Acompanyem á nostre amich, y á sa distingida esposa, en lo dolor que experimentan per tan sensible pèrdua.

Probablement la setmana vinenta efectuaràn los empleats de la Intervenció de Hisenda la anunciada visita de inspecció á los industrials de Manresa y aquesta ciutat.

La companyia de aficionats d' aquesta ciutat que dirigeix don Valenti Gorina, avuy donará una funció dramática en lo teatro del vehi poble de San Esteve de Castellar, posant en escena lo drama de Guimerá *La Boja*.

La Secció de ball de la societat Centre Industrial celebrarà avuy á las 10 de la nit y demà á las 4 y mitja de la tarde, grans balls á càrrech de una reputada orquesta.

En la Societat Ateneo Sabadellès avuy á la nit se celebrarà un ball extraordinari corrent lo programa á càrrech de la reputada *Banda de Cassadors de Barcelona*.

Demà á las quatre y mitja gran ball de tarde per la mateixa *Banda*.

La companyia d' ópera que actua en lo teatro Euterpe baix la direcció del mestre don Eusebi Bosch avuy nit posará en escena la popular ópera en 4 actes, del reputat Mtre. Verdi, *Rigoletto*.

Sembla que está en via d' arreglo la qüestió dels porta escopetas puig se dona com á segur que la comissió organitzadora, manará fabricar nous porta escopetas ab rotul catalá.

Sols faltará que 's recullin tots los que hi ha distribuís d' una y altre classe, de lo qual n'ha donat bon exemple lo Somatent de Sabadell puig ni un sol distintiu lluhí en la revista á pesar de que 'ns consta que la major part de sos individus tenian preparat pera posarsel lo porta escopetas de Sta. Coloma.

Deu vulgui que s' arregli amigablement com sembla qu' esta en vias d' arreglarse aquest assumpto.

Podem anticipar als nostres llegidors que dintre poch's dias tindrà lloch en los Salons del «Centre Catalá» una solemne vetllada literari musical, quins preparatius se troban se molt adelantats.

Diumenge passat á un quart de dotze arrivá á n' aquesta ciutat lo

Ex. Capità General Sr. Weyler acompanyat de son ajudant y del Comandant General del Somatens D. Ruperto Fuentes, del Vocal de la Comissió Organitzadora de dit cos D. Fco. Franch, y lo Auxiliar Sr. Gimenez.

Com l'objecte de sa vinguda era principalment pera visitar lo Somatent d'aquesta localitat foren a rebre a dits senyor lo cabo del partit D. Joseph Cirera lo sub-cabo Sr. Massagué; lo sub-cabo del Districte don Pau Colomer y tots los cabos y sub-cabos de poble y los cabos dels districtes d'aquest Partit judicial, aixis com també los rectors de Sant Feliu y de la Puríssima, l'Alcalde Sr. Boada presidint una comissió del Ajuntament de Sabadell.

La comitiva se dirigí desseguida a la Casa Consistorial ahont lo senyor Cirera feu la presentació al Capità General dels cabos de son districte, responnent lo Sr. Weyler ab falagueras frases d'agrahiment mostrantse entusiasta de Catalunya y del Somatent y oferintnos son valió apoyo com a capità General y com a particular.

Després de visitar las dependencias de nostra casa comunal se dirigiren los hostes a casa D. Joseph Cirera, ahont estava preparat un magnífich diari en honor al Capità General, al que hi assisteren lo Sr. Alcalde, los rectors de San Feliu y de la Purísima, Jutge de 1ª Instancia, lo cabo y subcabo de partit, lo cabo de Districte y lo Sr. Planas en representació dels cabos de poble d'aquesta població.

Lo dinar tingué un caracter intim y mes cuant lo Sr. Weyler comensa a parlar familiarment nostre llenguatge, fentse desseguida general la conversació ab la mateixa llengua per tots los comensals.

Después del banquet tingué lloch la revista del somatent en lo pati de las casas consistorials y luego en lo saló de Sessions del mateix fou presentat lo Somatent al Capità General per lo cabo de Partit senyor Cirera, en un breu y delicat parlament en llengua castellana; Lo senyor Franch se dirigí al somatent felicitantse d'haber contribuït a sa fundació y en son breu parlament en catalá, animá a tots a que seguisen estimant al Somatent pera garantia de la pau y de sos interessos.

Lo General Veyler prengué la paraula y digué que ell era mitx catalá y que per lo tant parlaria en nostra llengua com a prova d'estimació a Catalunya y a la institució del somatent.

Dedicá frases falagueras d'encoratjament a tots los assistents y repetí lo que ya havia dit lo matí que podrà disposar lo Somatent de son apoyo com a Capità General y com a particular.

Las paraulas del General foren acullidas ab entusiastas viscas al Somatent de Catalunya.

Luego visitá lo General, lo Colegi de P.P. Escolapis; lo de la Divina Pastora lo teatro d'Euterpe y alguns altres edificis de menos importancia; sortint d'aquesta ciutat a dos quarts de sis essent despedit a la estació per los cabos y autoritats locals.

Lo passat dijous en la Parroquia de la Puríssima Concepció, tingueren lloch solemnes funerals en celebració del aniversari de la mort de donya Teresa Campdepadrós, mare de nostre bon amich don Antoni Cirera.

No cal dir que donadas las simpatías de nostre estimat amich, foren moltras las personas que se juntaren en la esmentada Iglesia á pregar per l' etern descans de l' ánima de sa inolvidable mare.

ACABA DE PUBLICARSE

UNA ORGA DE GATS

comedia humorística en dos actes de

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN

PREU: 6 RALS.—Principals Llibrerías.—Demandas d' exemplars de dita obra y de las demás del autor á D. Puig y Alonso: Plassa Nova, 5.

JOAN COMAS FAURA

Dipòsit de música de totes classes

Pianos

Ventas, Lloguers, Cambis, Reparacions y Afinacions

Ventas á plazos á 2 duros setmanales

RAMBLA, 67.-SABADELL

La Unión y el Fénix Español

Companyia de Segurs Reunits

Contra incendis y sobre la vida

Representant per Sabadell y sa comarca: Pau Colomer

Carrer de la Soledat, n.º 30 Sabadell.

Edició de propaganda DEL COMPENDI DE LA **DOCTRINA CATALANISTA**

premiat en lo Concurs Regionalista del
CENTRE CATALÀ de SABADELL
Y

Aprobat per la Junta Permanent de la **UNIO CATALANISTA**
Tirada 100.000 exemplars

Forma 'n opúscul de 32 planas en 8.ª, d' esmerada impressió
sobre paper satinat y ab cuberta de color.

PREU 15 céntims.

Las demandas al engrós al Secretari del *Centre Català de Sabadell*.

À las senyoretas artistas

Tres mesos d' aprenentatge del art de decorar mes bonich y de mes utilitat, pera hermosejar las habitacions.

Lo profesor **Mariano Burgués** tindrà 'l gust de ensenyar de modelar flors, plantas, reptils, insectes decoratius y demés objectes propis per decorar vasos, gerros, paletas, plats, etc.

Mediant preus especiales ensenyará de ferho ab pasta de fayance, compromettentse á esmaltarlo y coureho, quedant l' objecte de propietat de la alumna una vegada acabat.

Pera fer regalos en días specials no hi ha res mes bonich y propi que lo que un mateix se decora.

Dirigirse á MARIANO BURGUES
CREHUETA, 92.

Imprempta de Pere Tugas, Carrer de Calderon, 36, Teléfono, núm. 186. — SABADELL.